

Nora Ikstena (lukee Riikka Pelo)

Sessio 5 aamupäivä

16.6.2015

Nora Ikstena: Marionetit ja Jumala

Talvella vuonna 1801 Heinrich von Kleist kohtasi torilla tanssiseurueen päätähdän, joka hienovaraisesti ja taitavasti liikutteli marionetteja, niin että ne tekivät hiottuja hassuja liikkeitä, lauloivat ja tanssivat ja ihastuttivat tavallista kansaa. Kleistia kiinnosti, miksi tanssija käytti vapaa-aikaansa moiseen.

Kleist kirjoitti omien kysymystensä ja tanssijan vastausten pohjalta sittemmin filosofisen esseän *Nukketeatterista*. Esseessä käsitellään taidetta, luomista ja yleisesti elämän mysteeriä yhden liikkeen – nukkea liikuttavan ihmiskäden – kautta.

Jokaisella liikkeellä on painovoiman keskus; kun tietää, miten jokin liike saadaan aikaan, loppu tapahtuu kuin itsestään. Jokaisesta ytimen liikkeestä tulee silloin ratkaisevan tärkeä.

Torilla esiintynyttä tanssijaa kiehtoi se, mitä hän tunsi luodessaan lavalla mysteerin, jossa joku toinen liikkui hänen kauttaan. Hän tunsi, miten suoraan marionetin liikkeet riippuivat hänen kätensä liikkeistä, miten elävä ja hauras tuo prosessi oli, ei lainkaan mekaaninen. Ja miten tyystin hänen oli vapauduttava järkeilystä tuottaessaan omat liikkeensä, jotta ne olisivat onnistuneita ja marionetti näyttäisi elävältä ja luontevalta.

Jokainen liike, jokainen hetki on uniikki ja ainutkertainen. Esimerkiksi tietyllä hetkellä varhain tänä aamuna, kun linnut tepastelivat puutarhassa ikään kuin omistaisivat sen, ikään kuin ne asuisivat ja pesisivät siellä ja olisivat sen isäntiä ja kuin ihmiset olisivat siellä vain sattumalta suorittamassa joka-aamuisia rutiinejaan.

Joku valvoo tätä kaikkea, kaikkea mikä on haurasta ja katoavaista, eikä kukaan voi kieltää tuota korkeampaa voimaa. Hänen voimakkaan läsnäolonsa voi selvästi aistia ja samaan aikaan voi aistia sen, miten hän antaa meille anteeksi meidän tyhjämpäiväiset toimemme eli eloonjäämistelumatamme, toivomme viimeiseen asti, ponnistelumme epätoivon hetkellä ja arvokkaan alistumisemme korkeamman voiman edessä.

Edellä mainitussa esseessä, Kleistin ja tanssijan dialogissa, tanssija kuvaa mieleenpainuvasti korkeamman voiman ja inhimillisen ponnistelun välistä suhdetta käyttäen metaforaa mestarillisesta miekkailijasta ja karhusta. Hän kuvaa, miten tuo miekkailijavirtuosi lukemattomat kerrat voitonhuumaa maistettuaan lopulta kohtaa mittaisensa vastustajan, valtavan karhun, joka seisoo hänen edessään takajaloillaan ja siirtää oikealla tassulla vastustajan miekan sivuun. Pelkällä pienellä sulavalla liikkeellä karhu torjuu moitteettomasti tähdätyksen iskun, sen ei edes tarvitse torjua huonosti tähdättyjä iskuja. Karhu ei itse asiassa pane vastaan, se yksinkertaisesti vain reagoi, aivan niin kuin mekin reagoimme kohtaloon, joskus järkiperaisilla mutta usein täysin turhilla ja typerillä tempuilla.

Joku kuitenkin valvoo tätä kaikkea, kaikkea mikä on haurasta ja katoavaista. Otetaan esimerkiksi kastanjoiden, syreenien ja omenapuiden mieletön, järjetön kukkiminen – terälehtien valkea lumisade nurmikolle.

Se miten paljon minussa ja meissä kaikissa on Jumalaa juuri nyt, sen verran minä annan takaisin luovan työni kautta. Sitä miten paljon minussa ja meissä kaikissa on marionettia, sitä minä yritän ymmärtää, sitä miten ja miksi joku tietää meidän keskeiset liikkeemme, ne joista kaikki muu saa alkunsa, miten ja miksi joku vetelee meidän marionetinnarujamme ja niin tehdessään ei ole paha eikä säälimätön.

Marionetit liikkeessä pitävä voima on paljon suurempi kuin se voima, joka pitää ne maassa, toteaa tanssija Kleistin kanssa käymänsä keskustelun päätteeksi.